

AMMATTIKASVATUKSEN KENTÄLTÄ

Kiihkeää muutosprosessia ammatillisessa koulutuksessa

Kesäkuun alku on opettajan olemisen parasta aikaa. Työntäyteinen ja rankka mutta mielenkiintoinen lukuvuosi on takana. Orientoituminen lomalle, opettajan kesäkeskeytykselle on hyvässä käynnissä, Suomen suvi ja Juhannus lähestyy.

Kesällä ammatillisen koulutuksen asiat = työasiat olen priorisoinut yleensä kesäkeskeytyksen aikana termin EVVK taakse muutoin paitsi, jos olen lähtenyt ammatilliseen ajantasakoulutukseen/kurssille.

Viime kesän kesäpuuhasteluuni kuuluu poikkeuksellisen pitkä lista aivan ko-

tinurkilla toteuttavaa asiaa; pihan kunnostamista/muokkausta, varastojen siistimistä, pientä remonttia/tuunausta, kolmannen rakennuksen, Ekoateljeen rakentamista tontille, polttopuun tekoa, jne. ja tietysti lähivesillä kalastamista.

Kalastamisesta sen verran, että se on lähinnä mato-ongintaa tai oikeastaan nykyisin pääasiassa jigeillä ”laahaamista”. Ja ahventa, joskus haukeakin tulee kohtuullisesti.

Kalasaaliin varmistamiseksi Weke ja Rambo ovat olleet myös käytössä. Niin mitkä, katiskat tietysti. Savustuspönttö on ahkerassa käytössä kesäisin...

Poikkeuksellisen sateinen ja kolea kesä oli ja meni, saattoipa siihen mahtua täällä Perämeren pohjukassakin muutama aurinkoinen kesäpäivä.

Uusi lukuvuosi on käynnistetty ja...

Muistelenpa hiukan vanhoja.

Aloittaessani 1970-luvun alkupuolella opetustyöt silloisessa ammattikoulussa, nykytermein toisen asteen ammatillisessa oppilaitoksessa, tuntui kaikki seesteiseltä, rauhalliselta ja turvalliselta. Saattaa toki olla, että aika on hiukan kullannut muistoja mutta kuitenkin.

Oli ammattikoulu, jossa oppilaat, ammattikoulun opettajat, apulaisrehtori, rehtori ja toimistoväki sekä mahdollisesti talonmies/ammattimies, niin sanottu joka paikan höylä, todellinen tuki ja turva, joka piti paikat kunnossa.

Maalikylillä, omasta näkökulmastani kaukana Helsingissä oli Ammattikasvatushallitus virkamiehineen, jotka päällepäsmäroivät toimintaamme.

Väliin vaativat kirjallisia selvityksiä ja kävivät joskus jopa paikan päälläkin tarkastuksiaan tekemässä. Olen kuullut myös, että joskus jopa Helsinkiin pyydettiin/käskettiin oppilaitoksen delegaatio selvittämään asioita. Olivat kuulemma mieleenpainuvia, reippaanpuoleisia junamatkoja ainakin paluumatkan osalta ...

Pääosin luottamus ammattikoulujen henkilöstön ja maalikylän virkamiesten välillä oli hyvä.

Ammattikoulut olivat monialaisia. Lähes jokaisessa ammattikoulussa oli tietyt ammattialat, opintolinjat.

Oppilaan ei tarvinnut lähteä kotinurkiltaan, mikäli tavoitteena oli ammatillinen peruskoulutus, sillä yleensä sopiva ala löytyi omasta lähiammattikoulusta.

Toki rehellisyyden nimissä on todet-

tava, että ammatillisen koulutuksen suosio, nimenomaan tekniikan sektorilla, ei ollut siihen aikaan paras mahdollinen. Pääosalla peruskoulun läpikäyneillä nuorilla oli tavoitteena lukio ja ylioppilastutkinto, ammattikouluun tunnuttiin ”joutuva”.

Kuvaavaa hiukan myöhäisemmälle ajalle on mielestäni muun muassa se, että peruskoulun opinto-ohjaajat, opot saattoivat laukoa rasavili-Villelle, sille sosiaalivitosveijarille tyyliin: ”Pyri sinä Ville sinne ammattikoulun prosessilinjalle, ei sinusta muualle ole kuitenkaan!” Ja Villehän auktoriteettiohjeistettuna pyrki, on aktiivisesti työssä vieläkin tienaten laskutavasta riippuen 1,5-2 kertaa sen, mitä silloinen alasuositteija opo...

Toki Villen työajat ovat olleet ulkopuolisen silmin hiukan hankalia, mutta kokonaistyöpäivämäärät vuosittain ovat olleet lähes opettajien tasolla viime aikoina.

Ville ei ole työajoistaan paljon ääntä pitänyt, vapaa-aikaa perheen kanssa lomailuun ja omiin harrastuksiin on siunaantunut pitkin vuotta ihan mukavasti.

Niin, ammattikouluissa opettajina oli 1970-luvulla **ammattiaineiden opettaja**, yleensä DI, insinööri tai maisteri, joka opetti ammattiteorian. **Työnopettaja**, yleensä teknikko tai ammattimies, opetti ammattiyötä. **Ammatinopettaja**, yleensä laajan koulutustaustan ja vahvan ammattiosaamisen omaava henkilö, opetti sekä ammattiteoriaa että ammattiyötä. **Yleisaineiden opettaja**, yleensä maisteri, opetti ammattiteoriaa ja ammattityötä tukevia aineita, mm. kieliä, tms. ...

Apulaisrehtorin ja rehtorin virat olivat määräaikaaisia tai vakituisia. Yleensä

sopiva jäsenkirja oli kovaa valuuttaa, niin kuin nykyäänkin, vaikka sitä ei ha-kuilmoituksissa mainitakaan.

1970-luvun puolenvälin tietämällä ammatilliset opettajat kuuluivat pääosin samaan, edesmenneen TVK:n alaiseen ammattijärjestöön.

Sitten tapahtui käytännön opetusjärjestelyihin liittyvien rankkojen kannanottojen vuoksi repeämä, jonka seurauksena pääosa ammattiaineiden opettajista siirsi edunvalvontansa silloiseen Insinööriliittoon, joka oli valinnut keskusjärjestökseen Akavan.

Lähinnä kysymyksessä oli, kuka oli kelvollinen/oikeutettu/pätevä hoitamaan ns. ammatiteorian opetuksen. Repeämää, kärhämää jatkui sittemmin noin kaksikymmentä vuotta.

Tuota ristiriitaista, mutta kaikesta huolimatta ilmeisen tarpeellista ammatillisten opettajien ajanjaksoa en aio = en halua muistella, vaikka olin siinä itsekin kohtalaisen aktiivisesti mukana.

Sen aikana tapahtui paljon muutokin muutoksia ammatillisen opetuksen organisaatiokentässä. Eräänä yksityiskohtana todettakoon nykyisinkin toimiva osasto-/osastonjohtajajärjestelmä, josta ollaan ainakin kahta mieltä...

1990-luvun puolessa välissä
rivit koottiin Akavaan kuuluvan
Opetusalan Ammattijärjestö
OAJ ry:n alle – hyvä niin!

Em. kahdenkymmenen vuoden aikana toteutettiin myös valtava ammatillisen koulutuksen uudistamisprosessi, jota monet ammatillisen sektorin opettajat vieläkin iltarukouksessaan muistelevat: ”Ei enää koskaan sellaista!”

Mitä? Toteutettiin ns. keskiasteen koulunuudistus, johon liittyi valtava, peruslinjoihin liittyvä opetus suunnitelma-työ. Peruslinja-ajatus eli kukoistukses-
saan.

”Ei enää koskaan sellaista!” tuntuu aika mitäänsanomattomalta verrattuna mm. viime aikojen tapahtumiin. Niin, mihin ihmeen tapahtumiin? Kaikkeen siihen, mitä mm. 1990-luvun aikana on tapahtunut ja mitä tapahtuu koko ajan 2000-luvun alkupuolella...

**Kohta tuntuu, että kaikki ammatil-
lisen sektorin opettajat ovat koko ajan
samantyyppisessä myllerryksessä,
johon em. keskiasteen koulunuudis-
tuksen opettajista osa 1970-80-lukujen
vaihteessa joutui/pääsi/hakeutui.**

Työryhmää ja projektia pukkaa päälle koko ajan! Seminaareissa juostaan maa mullalla. On kokousta kokouksen pe-rään! Itse käytännön opetustyön osuus tuntuu joskus olevan sivuseikka...

Niin, palaan tuohon 1970-luvun tee-maan: Kuka opettaa mitäkin toteamal-la, että nykyisin tuntuu, että kuka ta-hansa opettaa mitä tahansa, mikäli em. työryhmiltä, projekteilta, seminaareilta, kokouksilta ehtii. Toki opettajien päte-vyytasovaatimukset ovat nousseet – hyvä niin.

Entä oppilaat? Niin tosiaan onhan vielä nykyäänkin ammatillisella toisella asteella opetusta – lähes kädestä pitäen ohjausta – tarvitsevia oppilaita.

Ammatillisen sektorin imago ja sitä kautta hakijamäärät ovat selkeästi nou-sussa, käden taitoja ja taitajia tarvitaan, työtä löytyy, ammatillinen sektori vetää – vihdoin.

Eivät oppilaat toki aivan heitteillä

ole, sillä onhan heillä jonkin verran vielä kontaktitunteja.

Kaikki ei ole onneksi itsenäistä, omaehtoista opiskelua esimerkiksi verkossa. Toisaalta läheskään kaikki oppilaat eivät ole kypsiä em. tyyppiseen työskentelyyn.

Oppilaiden kontaktitunneista sen verran, että 1970-luvulla niitä oli riittävästi. Taidettiinpa, mikäli vielä oikein muistan, tehdä 40-tuntista työviikkoa.

Sitten viikoittaiset kontaktituntimäärät tippuivat, tippuivat ja tippuivat!

Ainakin yksi tiputus piti olla Suomen taloudellisten realiteettien perusteella väliaikainen, joka jäi pysyväksi, niin kuin Suomessa kaikki sellainen, jolla saadaan markan/ euronkin (näennäinen) säästö aikaan.

Nykyisin ammatillisen toisen asteen oppilaalla on tekniikan puolella noin 30-32 viikkotuntia, se on liian vähän...

Olen kuullut puhuttavan muilla aloilla niinkin alhaisista kontaktituntimääristä kuin 20! Ne ovat ilmeisesti niitä professori Juha Siltalan mainitsemien yläkerran puppugeneraattorien, vauhtisokeusjohtajien yksiköiden arvoja!

Siellä niin johtajat kuin opettajat mennä viuhkovat, koheltavat pää kolmantena jalkana osittain kaiken maailman sekundääritouhuissa – varsinaisia touhuajia, touhoja!

Kenelläkään ei ole aikaa keskittyä mihinkään, varsinkaan oleelliseen. Lisäksi vanhempien energia menee myös urahjusportfolio-tyyppisessä kohelluksessa ja lapset ovat heitteillä, syntyy ongelmia...

Juha Siltala on kuvannut maamme nykyisen todella selkeästi tehoajatte-

luun keskittyväksi, osittain turmelemaksi, dynaamiseksi, yhä suurempia voittoja sijoittajille tavoittelevaksi kokonaisuudeksi, joka ei pitkässä juoksussa kuitenkaan ole kestäväällä pohjalla...

Yksityisen teollisuussektorin tehoajattelua on hänen mukaansa alettu matkia myös julkisella sektorilla ikään kuin sielläkin on saavutettava, saavutettavissa aina tulosta, voittoja – mutta voittoja kenelle?

Rajuilla, uuvuttavilla säästötalkoilla saavutettavat hetkelliset, kyseenalaiset voitot ovat todennäköisesti suuria, mutta ennennäkemättömän suuria tappioita esim. opetussektorilla!

Opetussektorilla Juha Siltala on kuvannut em. tyyppisen tehoajattelun taustavoimia ”yläkerran puppugeneraattoreiksi”, jotka suoltavat projektia projektin perään ja jotka näännyttävät ainaisella muutoksella ja erinomaisuutta tavoittelevalla profiloitumisella kaikki siinä mukana olevat: oppilaat, vanhemmat ja nimenomaan opettajat...

Ei ole enää aikaa levähtää, hengähtää, palautua, vaan kaikkia painaa ainainen kiire!

Kontrollibyrokratian näennäismarkkinat ovat voimissaan. Pitäisi kuitenkin löytää reiluja pomotyypppejä.

Esimiehen on suosittava joustavuutta, vapautta, motivointia, ei siis kyttäilyä esimiehen taholta, ei turhaa paperipyörittämistä, ei turhaa raportointia, ei turhaa sälää...

Maailman parhaaksi ei kannata väkisin pyrkiä, sillä se on vain hetken huumaa. Turhasta suurellisuudesta on syytä luopua. Suuri ei välttämättä ole kaunista organisaatorintamallaan...

Juha Siltalan mukaan opetussektoril-

la tehdään onneksi edelleenkin oikeaa työtä, jopa kutsumustyötä pienellä/vaativammalla palkalla sekä yhä edelleen myös kohtuuttoman paljon talukootyötä.

Käsite vertaisuus on tullut esiin usein Juha Siltalan luennoilla...

Kukaan opettaja ei halua menettää persoonallisuuttaan ja oman vaikutuksen kokeminen on tärkeää, sillä jaksaa pitkälle.

Samalla voidaan toteuttaa opettajille henkilökohtainen jouston vara, aikaa kasata itsensä, etsiä uusia ratkaisumalleja/metodeja ja sitä kautta lähitulevaisuudessa yhä parempaa opetusta/yhä parempia oppimistuloksia...

Usein on vallalla – ns. tehokkaalla superyksityissektorilla - yleisesti käsitys, että julkisen sektorin väki, työntekijät ovat pulleita loisia, laiskoja surkimuksia, joita täytyy kurittaa ja joilta on otettavat löysät pois! Em. tyyppisillä näkemyksillä syyllistetään, ainakin yritetään syyllistää julkisen sektorin työvoimaa systemaattisesti. Luonnollisesti myös opetussektoria, myös ammatillista toista astetta ainakin sivulauseessa...

Koko ajan on tullut uutta, uutta, uutta – työssäoppiminen, nuorten näytöt, taas kerran opetussuunnitelmien uudistamiset...

Ammatilliselle sektorille on saatava nykyistä suuremmat taloudelliset resurssit, jotka mahdollistavat mm. pienemät ryhmäkoot, yksilöidymmän, monipuolisemman, ”tehokkaamman” opetuksen ja paremmat oppimistulokset.

Takavuosina käyttöön otettu työssäoppiminen, joka vaatinee oman saarnan, ei saa olla jotakuinkin resursoimaton säästökeino, jolla ohjataan oppilaat ammatilliseen, oppilaitoksen/opettajan taholta lähes valvomattomaan päivähoidon yrityksiin.

Kuka katsoo loppujen lopuksi nuorten näyttöjen perään? Ilman asiallista resursointia siitä tulee pedagogisesti kupla, joka puhkeaa alta aikayksikön.

Miten tähän on tultu? Onko paluuta hiukan rauhallisempaan, oppilaan kannalta turvallisempaan oppimisympäristöön...

Alkusyksyterveisin
Aki Pyykkö
Riviopettaja, eläkeläinen
01.10.2008 alkaen
Kemi

